

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин і регіональних студій
Кафедра міжнародних комунікацій та політичного аналізу
Лабораторія проектів та ініціатив**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**Матеріали IV Міжнародної науково-практичної
Інтернет-конференції (м. Луцьк, 01 листопада 2024 р.)**

**Луцьк
2024**

Рекомендовано до друку
Вченою радою факультету міжнародних відносин
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол №4 від 20 листопада 2024 р.)

Рецензенти:

Сидорук Тетяна Віталіївна –
докторка політичних наук, професорка,
завідувачка кафедри міжнародних відносин
Національного університету «Острозька Академія»
(м. Острог, Україна)

Актуальні проблеми міжнародних відносин і регіональних досліджень:
Матеріали IV Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Луцьк, 1 листопада 2024 р.) / укладачі: С. Кулик, О. Борисюк. Луцьк, Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024. PDF-формат; мережеве видання. 213 с.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, назв організацій, установ, статистичних даних та іншої інформації несуть матеріалів.

Висловлені авторами думки можуть не збігатися з точкою зору Організаційного комітету Конференції і не покладають на нього ніяких зобов'язань.

Переклади і передруки дозволені лише за згодою авторів матеріалів.

Матеріали конференції розміщені
на сайті кафедри міжнародних відносин і регіональних студій
факультету міжнародних відносин
ВНУ імені Лесі Українки за покликанням:

<http://surl.li/cjlurz>

(Рубрика: Матеріали наукових конференцій кафедри
Актуальні проблеми міжнародних відносин і регіональних досліджень.
Матеріали IV Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції
(м. Луцьк, 01 листопада 2024 р.)

47	D.P. Hrytsiuk	Peculiarities of Germany's Policy within the EU during the Reign of Angela Merkel	108
48	Р.В. Федонюк	Космос як фактор зростання конкурентоспроможності Європи: можливості для України	111
49	А.Ю. Мостовик, А.А. Моренчук	Підтримка українських мігрантів та біженців у державах-членах Європейського Союзу в умовах російсько-української війни	114

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН			
50	Н.Н. Коцан	Публічна дипломатія як складова стратегічних комунікацій ЄС	117
51	В.В. Короткий	Інформаційна безпека як основа захисту ЄС: роль стратегічних комунікацій	119
52	Є.Б. Тихомирова	Міфи та наративи в контексті змін клімату як підґрунтя кліматичної дезінформації	121
53	О.В. Глушук, Д.П. Грицюк, Н.П. Карпчук	Про-російська дезінформація проти України у період війни	125
54	Є.І. Процик	Трансформація комунікації між владою та суспільством в умовах війни	127
55	Т.А. Єлова	Порівняльний аналіз стратегічних комунікацій як вектора захисту національних інтересів України та Республіки Польща	129
56	Н.Л. Хомюк	Роль стратегічних комунікацій у зміцненні позицій підприємств на міжнародних ринках: виклики, інструменти та перспективи	131

СУЧАСНІ ТРЕНДИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН			
57	І.О. Міклушов, І.С. Скороход	Формування глобальних маркетингових стратегій компаній в умовах нестабільності	134
58	А.Г. Потапова	Світовий досвід залучення прямих іноземних інвестицій у розвиток національної економіки	136
59	І. В. Кицюк	Позиції України у Глобальному індексі стійкої конкурентоспроможності 2023 року	138
60	А.Л. Ципящук, І.В. Кицюк	Вплив ІТ-індустрії на інноваційний розвиток економіки країни	140
61	І.О. Карпук, Н.С. Науменко	Сучасні тенденції у менеджменті проєктів в ІТ-аутсорсинговій сфері: виклики, можливості та штучний інтелект	142
62	Д.Ф. Заяць	Локалізація реклами як функція Digital-маркетингу	144

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВНУТРІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ			
63	Ю.В. Діма	Глобалізація та локальні проблеми: внутрішньополітичні та соціально-економічні процеси в сучасному світі	147
64	М.В. Павлюх	Офіційна риторика влади в інформаційному просторі Республіки Молдова (2022–2023 рр.)	149
65	А.І. Шведка, С.М. Кулик	Зміна кандидата в президенти США під час передвиборчої кампанії 2024 року від Демократичної партії	152

інформаційної безпеки. В умовах, коли гібридні загрози стають все більш складними, здатність ЄС адаптуватися до змін та ефективно захищати своїх громадян є визначальною для забезпечення стабільності та розвитку Союзу в майбутньому.

Джерела і література

1. Стратегічні комунікації ЄС: протидія деструктивним впливам: кол. моногр. /Н.П.Карпчук, Б.М. Юськів, А.М. Шуляк, С.В. Федонюк, Н.О. Шуляк; за заг. ред. Н.Карпчук. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. 308 с.
2. Homaniuk O. Cybersecurity as a Component of International Security. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. Vol. 14/02-XLIV, September, 2024. P. 90-93. URL: <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140244/PDF/140244.pdf>.
3. Andriukhina V., Homaniuk O., Yelova T., Korotkyi V., Kotsiuba V., Taradiuk R., Shuliak N. Digitalization and strengthening resistance to misinformation in Ukraine as the instrument of strategic communications. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 14/01/XL. (Vol 14. Issue 1, special issue XL). 2024. P. 97-103. URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140140/papers/A_16.pdf.

Є.Б. Тихомирова – доктор політичних наук,
професор кафедри міжнародних комунікацій
та політичного аналізу
факультету міжнародних відносин
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

МІФИ ТА НАРАТИВИ В КОНТЕКСТІ ЗМІН КЛІМАТУ ЯК ПІДҐРУНТЯ КЛІМАТИЧНОЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

Актуальність зазначеної проблеми обумовлена, по-перше, суспільним інтересом до теми кліматичних змін, що дедалі посилюється з поширенням кліматичної дезінформації, по-друге, занепокоєнням щодо потужного впливу нових наративів на кліматичні дії, по-третє, невеликим масштабом дослідження тематики кліматичної дезінформації в Україні.

Мета дослідження – з'ясувати суть і тенденції розвитку існуючих кліматичних наративів.

Результати дослідження. Порушуючи питання про методи і прийому розвінчування та спростування кліматичної дезінформації, доречно виявити ті змістовно-предметні заперечення, які є в її основі. Так, Європейський кодекс стандартів для незалежних організацій з перевірки фактів (EFCSN) виокремлює серед найважливіших принципів боротьби з міс/дезінформацією необхідність зосередження «на темах, які становлять суспільний інтерес» [1]. Саме тому, коли йдеться про захист від кліматичної дезінформації, потрібно, насамперед, проаналізувати ті міфи і наративи, що є її предметом.

Термін «міф» часто вживають для позначення хибних трактувань, оскільки правдивість міфу не є визначальним критерієм. З іншого боку, поняття наративу, що походить від лат. *narrare* – «розповідати», «пояснювати» – охоплює пов'язані реальні чи вигадані події або факти, подані у різних формах повідомлення, включаючи міфи. Міфами щодо змін клімату ми будемо вважати твердження про різні процеси, що лежать в основі кліматичних змін, пояснюючи походження їх через раціональні або емоційно-чуттєві образи. Переважна частина кліматичних міфів мають дезінформаційну природу.

Як справедливо зазначали американські дослідники *N.Oreskes* і *Erik M.Conway*, у книзі «Великий міф: як американський бізнес навчив нас ненавидіти уряд і любити

вільний ринок» «економічні інтереси індустрії викопного палива у запобіганні дії клімату завжди були очевидними; менш зрозумілим є те, як їх камуфлювали. Ніхто ніколи не казав: «Я заперечую зміну клімату, щоб захистити прибутки компаній». Вони казали, що захищають робочі місця, захищають економіку та захищають вільні ринки від «посягань» уряду. Вони казали, що борються за капіталізм і свободу» [2].

На сайті Skeptical Science подано найпоширеніші аргументи щодо кліматичної міз/дезінформації. У Таблиці 1 наведені top-10 аргументів із понад 200, що їх виявили науковці сайту, і поширені останнім часом у світовому інформаційному просторі.

Таблиця 1

**Топ-10 міфів про глобальне потепління та зміну клімату,
відсортованих Skeptical Science за популярністю (станом на жовтень 2024 р.)***

№ з/п	Міфи про клімат	Що стверджує наука
1	«Клімат змінився раніше»	Клімат реагує на те, що змушує його змінюватися в той час; люди зараз є домінуючою силою
2	«Це сонце»	За останні 35 років глобального потепління сонце та клімат рухалися в протилежних напрямках
3	«Не погано»	Негативний вплив глобального потепління на сільське господарство, здоров'я та навколишнє середовище значно переважає будь-які позитиви
4	«Немає консенсусу»	97% кліматологів погоджуються, що глобальне потепління спричиняють люди
5	«Охолоджується»	Усі показники доводять, що глобальне потепління все ще відбувається
6	«Моделі ненадійні»	Моделі успішно відтворюють температури з 1900 р. в усьому світі – на землі, у повітрі та океані
7	«Температурний запис ненадійний»	Тенденція потепління однакова в сільській місцевості та у містах, виміряна термометрами та супутниками
8	«Тварини і рослини можуть адаптуватися»	Глобальне потепління призведе до масового вимирання видів, що не зможуть адаптуватися за короткий проміжок часу
9	«Не тепліло з 1998 року»	Кожна частина кліматичної системи Землі продовжує нагріватися з 1998 р., а 2015 р. побив температурні рекорди
10	«Антарктида набирає льоду»	Супутники вимірюють, як Антарктида втрачає наземний лід із прискореною швидкістю

* Складено за: [3].

Наративами щодо змін клімату будемо називати судження, які можуть визначати розуміння та оцінки людьми кліматичних процесів та їхніх дійових осіб. Вони відіграють важливу роль у формуванні кліматичної свідомості та сприйнятті людьми подій щодо зміни клімату. Оскільки зміна клімату є глобальною проблемою, ключовими науковими наративами, що впливають на сприйняття цього явища можна вважати такі:

1) зміна клімату призводить до глобального потепління (акцентується увага на важливості зменшення викидів та адаптації до змін);

2. зміна клімату впливає на суспільство та екосистеми (оскільки тут йдеться про наслідки екстремальних погодних явищ, втрати біорізноманіття та змін у здоров'ї людей, цей наратив підкреслює необхідність дій);

3. зміна клімату потребує заходів пом'якшення та адаптації до кліматичних змін (перші спрямовані на зниження викидів, а другі – на пристосування до змін).

Цим наративам, що впливають на наше розуміння та дії щодо зміни клімату, протистоять дезінформаційні наративи про зміну клімату. Зараз уже не йдеться лише про заперечення зміни клімату чи про те, що глобальне потепління не пов'язане з діяльністю людини. Наприклад, у 2021 р. дослідники кількох країн *T.Coan et al.* виявили такі найбільш поширені дезінформаційні кліматичні наративи: «Глобального потепління не відбувається», «Парникові гази людини не викликають глобальне потепління», «Наслідки клімату не погані», «Кліматичні рішення не працюють», «Кліматичний рух/наука ненадійні» [4].

Treen K. M. D. et al. зазначали, що можна ідентифікувати чотири варіанти кліматологічного заперечення: тенденції (суттєвого потепління не відбувається), заперечення приписування (це не антропогенне), заперечення впливу (це не матиме значного негативного впливу на людей або навколишнє середовище) і заперечення консенсусу (серед кліматологів немає єдиної думки щодо антропогенних змін клімату) [5]. На думку *Дж. Кінг*, «багато дезінформації про зміну клімату перейшло від заперечення існування глобального потепління до атак на кліматичні рішення». Тому сьогодні дезінформація про зміну клімату значною мірою направлена саме на рішення, а не на заперечення тих чи інших аспектів кліматичних змін [6].

Розглядаючи таку складову кліматичного ландшафту як наративи щодо клімату, варто звернутися до дослідження «Центру протидії цифровій ненависті». У ньому зазначена певна підміна наративів, тобто «суттєвий зсув від заперечення антропогенної зміни клімату до підриву довіри як до рішень, так і до самої науки». «Старе заперечення» (old denial) було пов'язане з неприйняттям антропогенної зміни клімату, «нове заперечення» (new denial) має на меті підірвати рішення щодо пом'якшення кліматичної кризи та відкласти політичні дії [7, с. 5]. Дослідники виявили п'ять категорій і кілька підкатегорій кліматичних заперечень. У перших двох категоріях – це старе заперечення, в останніх трьох – нове заперечення, зсув до якого відбувався за останні роки, а підкатегорії фактично суперечать науковому консенсусу та антропогенній теорії зміни клімату.

Аналіз отриманих результатів показав, що старе заперечення становить майже у два рази менш тверджень у 2023 р. порівняно з 2018 р. Експерти припускали, що ті, хто заперечує зміну клімату, змінили тактику, оскільки результати глобального потепління та зміни клімату стали очевидними для громадськості. Саме тому і онлайн ресурси повинні оновити свої правила, щоб не відставати від наративів про нове заперечення. Зокрема, Google має оновити свою політику щодо контенту, що заперечує клімат, щоб відобразити нове заперечення, а захисники клімату повинні використовувати отримані факти як заклик до дії для вирішення проблеми нового заперечення.

Американська авторка кількох книг про кліматичні зміни *Р.Бернс* також звертала увагу на таку підміну наративів. Вона зазначає, що «оскільки і наука, і відчутні наслідки потепління планети стають незаперечними, дедалі рідше можна натрапити на відверте заперечення клімату. Натомість його замінює те, що експерти з дезінформації називають «кліматичною затримкою» [8]. *Р.Бернс* вважає, що перехід від прямого заперечення зміни клімату призводить до нової стратегії поведінки щодо змін клімату. Приймаючи науку про зміни клімату загалом, ця стратегія прагне відстрочити або перешкодити політичним діям щодо розв'язання цієї проблеми на сучасному етапі. І хоча, на перший погляд, це може виглядати менш шкідливим, ніж заперечення кліматичних змін, однак применшення терміновості питання, підкреслення витрат і викликів вирішення проблеми зміни клімату або просування хибних рішень, що не належним чином усувають основні причини проблеми, може бути шкідливим, як і відверте заперечення клімату, оскільки може призвести до бездіяльності або неадекватних дій щодо зміни клімату.

Р.Бернс зазначає, щоб ефективно подолати кліматичну кризу, важливо ідентифікувати нову тактику відстрочки зміни клімату та прореагувати на неї відповідно. Це вимагає чіткого розуміння науки про зміну клімату і термінової необхідності в діях, а також усвідомлення тактики, яку використовують ті, хто прагне відстрочити або перешкодити кліматичній політиці. Визнаючи кліматичну затримку та слідуючи їй, ми можемо працювати над ефективними та важливими діями для вирішення кліматичної кризи [8].

Кліматичні деніалісти, хоча і визнають існування зміни клімату, але виправдовують бездіяльність або недостатні зусилля. Дехто пропонує зводити дискурси затримки зміни клімату до чотирьох видів: перенаправлення відповідальності, просування нетрансформаційних рішень, підкреслення недоліків або підкорення кліматичним змінам [9].

У сучасних дискусіях про те, які дії мають бути вжиті, ким і як швидко, прихильники кліматичної затримки стверджують про мінімальні дії або дії, вжиті іншими. Вони зосереджують увагу на негативних соціальних наслідках кліматичної політики та сумніваються у можливості її пом'якшення [9].

Висновки. Розвінчання та спростування кліматичної дезінформації потребує розуміння змісту та особливостей міфів та наративів щодо кліматичних змін. Міфи про зміни клімату мають дезінформаційний характер. Наукові дані вказують на реальність та серйозність глобального потепління та кліматичних змін. Існують наукові та дезінформаційні наративи, що впливають на розуміння та дії щодо зміни клімату. Дослідники вбачають зсув від заперечення антропогенної зміни клімату до підриву довіри до рішень і науки, а також затримки і уникнення дій щодо проблеми. Вони підкреслюють, що необхідно реагувати на цю затримку та продовжувати діяти у напрямку вирішення кліматичної кризи.

Джерела і література

1. The code's standards. EFCSN. URL: <https://efcsn.com/code-of-standards/>.
2. Oreskes Naomi, Conway Erik M. (2023). The Big Myth How American Business Taught Us to Loathe Government and Love the Free Market. Quoted for: Horne Steve. (2023) How the electric power industry created one of the «biggest» propaganda campaigns in US history. The new book «The Great Myth» examines the roots of the ideology of «market fundamentalism». URL: <https://www.desmog.com/2023/02/21/oreskes-conway-the-big-myth-free-market-capitalism-climate-change-mont-pelerin-society/>.
3. Skeptic Arguments. URL: <https://skepticalscience.com/argument.php?f=percentage>.
4. Coan, Travis, et al. (2021). Computer-assisted Detection and Classification of Misinformation About Climate Change. SocArXiv, 9 Mar. 2021. URL: <https://osf.io/preprints/socarxiv/crxfm>.
5. Treen K. M. D. et al. Online misinformation about climate change. Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change, vol. 11, no. 5, Oct. 2020. URL: <https://wires.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/wcc.665>.
6. Disinformation about climate change is largely focused on solutions, not denying global warming. (2023). URL: <https://www.isdglobal.org/isd-in-the-news/disinformation-around-climate-change-largely-targeting-solutions-not-denying-global-warming/>.
7. The New Climate Denial. 56 p. (2024). URL: https://counterhate.com/wp-content/uploads/2024/01/CCDH-The-New-Climate-Denial_FINAL.pdf.
8. Burns Rebecca. (2024). Climate-Science Deniers, Right-Wing Think Tanks, and Fossil Fuel Shills Are Plotting Against the Clean Energy Transition. URL: <https://www.desmog.com/2024/03/16/climate-denial-marc-morano-droz-wind-energy-whale-deaths-solar/>.
9. Lamb W. Et. al. (2020). Discourses of climate delay. URL: <https://doi.org/10.1017/sus.2020.13>.

**Актуальні проблеми
міжнародних відносин і регіональних досліджень**

**Матеріали IV Міжнародної науково-практичної
Інтернет-конференції
м. Луцьк, 01 листопада 2024 р.**

(українською, англійською мовами)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Шуляк А. М.	декан факультету міжнародних відносин, докторка політичних наук, професорка
Коцан Н. Н.	докторка географічних наук, професорка, завідувачка кафедри міжнародних відносин і регіональних студій, Голова координаційної ради Інституту Польщі при ВНУ імені Лесі Українки
Павліха Н. В.	докторка економічних наук, професорка кафедри міжнародних економічних відносин та управління проєктами, очільниця Лабораторії проєктів та ініціатив
Моренчук А. А.	кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу, куратор Наукового товариства студентів та аспірантів факультету міжнародних відносин
Вознюк Є. В.	кандидат політичних наук, доцент, завідувачка кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу
Романюк Н. І.	кандидатка географічних наук, доцентка кафедри міжнародних відносин і регіональних студій
Пікулик О. Б.	кандидатка економічних наук, доцентка кафедри міжнародних відносин і регіональних студій
Балак І. О.	кандидатка економічних наук, доцентка кафедри міжнародних відносин і регіональних студій
Копачинська Г. В.	кандидатка географічних наук, доцентка кафедри міжнародних відносин і регіональних студій
Патійчук В. О.	кандидат географічних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і регіональних студій
Кулик С. М.	кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і регіональних студій
Борисюк О. П.	асистент кафедри міжнародних відносин і регіональних студій

Адреса та контакти Оргкомітету:

43025, Україна, Волинська область, м. Луцьк, пр. Волі, 13, каб. А-209.
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
факультет міжнародних відносин,
кафедра міжнародних відносин і регіональних студій
Кулик Сергій Михайлович – кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин і регіональних студій.
тел. моб.: (096) 486 03 62, e-mail: Kulyk.Serhij@vnu.edu.ua.

Наукове видання

Друковано в авторській редакції.
Мінімальне літературне редагування і верстка
С. М. Кулик

Технічна підтримка
О. П. Борисюк

ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ РОЗМІЩЕНІ
НА САЙТІ КАФЕДРИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І РЕГІОНАЛЬНИХ СТУДІЙ
ФАКУЛЬТЕТУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
ВНУ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ЗА ПОКЛИКАННЯМ:
[HTTP://SURL.LI/CJLURZ](http://surl.li/cjlurz)

(РУБРИКА: МАТЕРІАЛИ НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ КАФЕДРИ